

CHRISTEN-DEMOKRATISCHE PARTIJ.

A. P. Staafman, te Amsterdam, Voorzitter; G. Verhoef, Rustenburgerstraat 121 huis, Amsterdam, Secretaris.

Beginselverklaring.

De Christen-democraten belijden de opperhoogheid van God Almachtig ook in den staat en in zijn recht en wenschen zich te onderwerpen aan Zijn volstrekt gezag en aan Zijn alles beheerschenden heiligen wil.

Richtsnoer voor hunne staatkundige gedragslijn is alzoo niet alleen het verstand, de rede, het geweten, maar ook, en in de allereerste plaats, dat wat God in Zijn Woord heeft geopenbaard als Zijn wil, ook voor het volksleven.

Zij eerbiedigen de Overheid als Gods dienaressen en vragen rechtmatigen invloed van het volk, in al zijn rangen en standen, op de wetgeving des lands.

Zij verwerpen de klasse-heerschappij, zoowel die eener revolutionnaire democratie als eener revolutionnaire aristocratie, en vragen van de Overheid gelijke bescherming der rechten en vrijheden van alle staatsburgers, met krachtigen steun voor het zwakke en hulpbehoevende, zoowel op geestelijk als op maatschappelijk terrein.

Eenerzijds erkennende dat de huidige economische grondslagen onzer samenleving hebben geleid tot zeer ernstige critiek, achten zij anderzijds het sociaal economisch vraagstuk niet tot voldoende rijpheid gekomen en zich thans niet bevoegd, in beginsel uitspraak te doen omtrent wijziging van die grondslagen.

In dit verband verklaren zij zich tegen iedere prediking van den klassestrijd en tegen klassebevoorzichting, verlangen knotting van de macht van een zondig kapitalisme en, waar mogelijk, wegneming van de maatschappelijke oorzaken eener wrede ongelijkheid, mede door verbetering der ontwikkelingsvoorwaarden voor de economisch minder beedeelden.

Overwegende intusschen hoe de ervaring heeft geleerd, dat de algemeen Christelijke belijdenis meer en meer wordt misbruikt om te dekken een onchristelijke politiek, zoo verlangen de Christen-democraten van hunne kandidaten, volledige instemming met hun program van actie en verklaren zij voorts, in beginsel, bij voorkeur die staatkundige richting en kandidaten te zullen steunen, welke in de practische politiek het meest aan de eischen van dat program beantwoorden.

Program van Actie.

Met handhaving overigens, voor zoover noodig, van haar program van actie 1918, brengt de Chr. Dem. partij bij de Kamerverkiezing van 1922 de volgende punten van Regeeringsbeleid, als het meest urgent en bereikbaar, naar voren:

VOLKSVERHEFFING.

Bevordering van de geestelijke belangen des volks door wegneming van alle beletselen die den vrijen invloed van het Evangelie op het volksleven kunnen belemmeren.

Zoo veel eenigszins mogelijk, algemeene handhaving of invoering van den wekelijkschen rustdag.

Maatregelen ter bestrijding van het misbruiken van Gods Naam, Godslastering en vloeken, van drankzucht en ontucht en hare gevolgen, mede door doelmatigen en ruimen steun aan het particuliere initiatief.

Beschikkingsrecht der meerderjarige mannen en vrouwen, over het toelaten of verbieden in eenige gemeente van den verkoop van alcoholische dranken.

Wering en strafbaarstelling van immoreele en zinneprikkende toneel- en bioscoopvoortooningen. Afschaffing der Staatsloterij en strengere strafbepalingen tegen alle zwendel-loterijen, hazard- en dobbelspelen.

ONDERWIJS.

a. Met overkorte handhaving van het beginsel der „vrije school” en der finan-

ciele gelijkstelling van het bijzonder en het openbaar onderwijs; worde gewaakt tegen de noodloze opvoering van kosten ten laste van de openbare kassen, bij de stichting en inrichting van openbare en bijzondere scholen.

Wijziging van de onderwijswet daartoe worde bevorderd, indien in de practijk de noodzakelijkheid mocht blijken

b. Op uitdrukkelijke voorwaarde dat de school, voor zoover eenigszins mogelijk, voor kinderen uit alle standen toegankelijk zal zijn, worde aan de ouders de bevoegdheid gegeven, uit eigen middelen, verbetering van inrichting en onderwijs te bevorderen.

c. Verplicht voortgezet onderwijs tot den 17-jarigen leeftijd, gedurende minstens zes uren per week.

d. Het Vak-, Landbouw-, Nijverheids- en Handels-onderwijs worde, ook voor de arbeiders, al meer dienstbaar gemaakt tot bevordering van algemeene en grondige kennis der bedrijven, industrieën en ondernemingen.

e. Ruime beschikbaarstelling van Rijksbeurzen bij alle takken van onderwijs, tot hooger opleiding van die leerlingen, welke voldoen aan te stellen bijzondere eischen van aanleg en bekwaamheid en wier ouders of verzorgers niet bij machte zijn de kosten te dragen.

f. Bij eventueele herziening der Onderwijswet of meer speciaal der onderwijzers-salarissen, worden ook de betrokken vakorganisaties voldoende geraadpleegd en met hare wenschen zooveel mogelijk rekening gehouden.

ARBEID.

a. Instelling van Bedrijfsraden, evenredig gekozen uit en door patroons en personeel, tot regeling met bindende voorschriften binnen de grenzen van de Arbeidswet, van arbeidstijd, van arbeidsvoorwaarden en van het loon.

b. Aan daartoe door den Minister van Arbeid samen te stellen commissien, evenredig aan te wijzen uit de leden dezer Bedrijfsraden, worde in alle gevallen waarin de Minister termen daartoe aanwezig acht, onder strenge voorschriften omtrent geheimhouding, bevoegdheid verleend tot inzage der bedrijfsrekening. Van hare bevinding brengen zij verslag uit aan den Minister van Arbeid.

c. In verband met het sub a en sub b gestelde, worde een nadere wettelijke regeling ontworpen, dan wel de wet op het arbeidscontract herzien.

d. Ondertekening en naleving van het arbeidscontract worde, onder strenge strafbepalingen, verplichtend gesteld voor alle werkgevers en voor alle personeel in enig bedrijf werkzaam.

e. Goedkeuring van alle arbeidscontracten door of vanwege den Minister van Arbeid, worde verplichtend gesteld.

f. Verbod van huisindustrie in vertrekken mede ter bewoning gebruikt. Tot uitvoering van dezen maatregel verleene de Overheid, waar noodig, financieelen steun.

g. Regeling van den arbeid in Land- en Tuinbouw, zóó, dat deze behoorlijk kan functioneeren, met inachtneming van rechtmatige eischen ten aanzien van arbeidstijd en arbeidsvoorwaarden.

Instelling van gecombineerde Bedrijfsraden voor Land- en Tuinbouw.
h. Bevordering eener wettelijke regeling van den arbeid in het Transportbedrijf in geheel zijn omvang.

i. Maatregelen ter verbetering van het volkslogies en slaappleatsen aan boord van schepen, ook voor de binnenvaart.

j. Invoering van in minimum éene vacantielweek per jaar, met behoud van het loon.

LANDBOUW, TUINBOUW, VEETEELT EN VEENDERIJEN.

Bevordering der productiviteit van den eigen bodem, mede door doelmatige verkaveling ten bate van het klein bedrijf, desnoodig door toepassing van Overheidsdwang of onder Staatsbeheer.

De Rijksoverheid zorge er voor dat een geregelde afzet der producten worde bevorderd.

Onverwijld herziening van het pacht- of huurcontract ter bescherming van den pachter of huurder, ter voorkoming van opdrijving van pachtsom en huurprijs en tot regeling van schadevergoeding bij beëindiging van huur of pacht.

Afschaffing van de heerlijke jachtrechten.

Den huurder of pachter worde het recht verleend hem hinderlijk wild op den bij hem in gebruik zijnden grond onschadelijk te maken.

De Regeering schenke haar volle aandacht aan den treurigen toestand in de Veenderijen van ons land en treffe aanstonds maatregelen, met deskundige voorlichting, tot verbetering der productiviteit, ter voorkoming van algeheele verarming der bevolking.

HANDEL EN INDUSTRIE.

Tijdelijke Rijkssteun tot verruiming van werkgelegenheid aan handel en industrie, voor zoover behoorlijke functioneering bedreigd of belet wordt tengevolge van valuta-concurrentie.

In het belang van naaffiden handel en bedrijf en in dat der verbruikers, worde een contrôle ingesteld op de prijsvorming en -zetting, met publieke vermelding van de resultaten.

Overheidszorg voor verkrijgbaarstelling en keuring van voldoende levensbehoefte, voor zoover noodig met steun mede uit 's Rijks middelen.

Onteigening tot hunne waarde van, en Overheidsbeheer in al die bedrijven, welke door particuliere exploitatie de algemeene welvaart schaden en waarvan blijkt, dat zij aan de ten deze door de Overheid te stellen eischen niet voldoen.

Waar noodig of gewenscht, financiële hulp te verleenen ter bevordering van productieve en consumptieve coöperatie, mede ten bate en behoeve van den handels-middenstand.

VISSCHERIJBEDRIJF.

Aan het visschersbedrijf, dat in buitengewoon ongunstige omstandigheden kwam, wijde de Regeering hare bijzondere zorgen, door doelmatigen steun ter bevordering eener redelijke bestaansmogelijkheid en van behoorlijke arbeidsvoorwaarden en loonen voor het personeel.

Nu door drooglegging van de Zuiderzee een nijvere stand ernstig bedreigd wordt, neme de Regeering onverwijld de reeds te lang uitgestelde maatregelen, waardoor zijn toekomst behoorlijk verzekerd worde.

WERKVERSCHAFFING EN WERKLOOZENVERZEKERING.

Onverwijld wijde de Rijksoverheid hare volle aandacht aan de verschaffing van behoorlijk loonenden, productieven arbeid, zoowel ten platte lande als in de centra der bevolking.

Zij neme daartoe aanstonds het initiatief op de meest ruime schaal en drage zorg voor de uitvoering.

Regeling bij de wet der verzekering tegen werkloosheid met voldoende financielen steun uit 's Rijks kas, vooral ook ten aanzien van crisis-werkloosheid.

Aan de in te stellen Bedrijfsraden, dan wel voorloopig aan de organisaties van werkgevers en werknemers, worde ten deze bij de wet afdoende medezeggenschap gewaarborgd.

SOCIALE VERZEKERING.

Uitbreiding van de Ongevallen-verzekering tot den Landbouw en aanverwante bedrijven.

Ziekte-verzekering zooveel mogelijk met volledige geneeskundige behandeling

en in elk geval onder algeheelen waarborg door het Rijk van uitkeering en van stipte naleving der wettelijke bepalingen, te ontwerpen met medezeggenschap der Centrale Organisaties van werkgevers en werknemers.

Maatregelen tot verhoogen van de Ouderdomsrente met ruimen steun uit Rijksmiddelen.

Algeheele herziening der verzekeringswetgeving ter bereiking van belangrijke bezuiniging op de kosten van uitvoering.

VROUWEN- EN GEZINSBELANGEN.

Moederschapszorg wettelijk te regelen, met voldoende steun, waar noodig, van de Overheid.

Ruime, kosteloze, praktische voorlichting en, waar noodig, hulp worde verstrekt in zake verzorging en voeding van zuigelingen.

De Gezondheidsdienst wake en de Overheid treffe maatregelen tegen lichamelijke verwaarloozing van jongere kinderen.

Verbeterde Overheidszorg voor het onderhoud en de opvoeding van verwaarloosde en verlaten kinderen, met strengere toepassing der rechtsmaatregelen tegenover ouders die ten deze schuldig worden bevonden.

Vereenvoudiging der procedure in zake onderzoek naar het vaderschap en invoering van doeltreffende strafbepalingen ten aanzien van hen die zich aan de hun ten deze opgelegde verplichtingen onttrekken.

Meer speciale bescherming van Vrouwen en Kinderen tegen overmatigen of voor de gezondheid schadelijken arbeid.

Uitbreiding van het beschikkingsrecht der vrouw, tot onderhoud van het gezin, over de inkomsten van den man en der minderjarige inwonende kinderen.

De overheid steune het gezin in verband met het aantal te verzorgen kinderen.

WONINGVOORZIENING.

De bouw van goede, frissche woningen worde al meer bevorderd. Ter voorkoming van huuropdrijving neme de Overheid ingrijpende maatregelen tegen opzettelijke vertraging, tegen geldverspilling en tegen allerlei woekerpraktijken bij woningstichting-woningbouw en verhuring.

Herziening van den onderhoudsplicht der huiseigenaren; uitzetting van huurders geschiede niet anders dan bij gebleken uiterste noodzakelijkheid.

PERONEEL IN PUBLIEKEN DIENST.

De Overheid als Werkgeefster stelle zich, geleid door sociale rechtsbeginselen, bij de regeling der rechtspositie en arbeidsvoorwaarden van haar personeel, bij de toekening van arbeidsloonen, salarissen en pensioenen, zoo in burgerlijken als in militairen dienst, ten voorbeeld van den particulieren werkgever.

Herziening der burgerlijke pensioenwetten, ook ten bate van vroeger gepensioneerden.

LEGER EN VLOOT.

De verdediging van Vaderland en Koloniën hebbe tot grondslag de tot standkoming van een Staten- of van den gereorganiseerden Volkerenbond.

Nederland, als kleine natie, hoede zich voor financielen en economischen ondergang door uitbouw van de tot heden gevolgde richting, het stelle zich ten deze tot voorbeeld en steune krachtig elke ernstige poging om te geraken tot nationale en internationale ontwapening.

Het streve daadwerkelijk naar oplossing van alle internationale geschillen door een Hof van Arbitrage, samengesteld uit scheidslieden, tot een gelijk aantal aangewezen door de Kroon en gekozen door de Volksvertegenwoordiging.

De inrichting van Leger en Vloot drage een politieel karakter en worde dien-

overeenkomstig aanstonds herzien; de militieplichten worden beperkt tot het uiterst noodzakelijke.

Het personeel, zooveel mogelijk samengesteld uit aan de eerste eischen voldoende vrijwillig dienenden, die in gelegenheid behooren te worden gesteld tot de hoogste rangen op te klimmen — worde goed gesalarieerd en verzorgd, en zij eene op strikte rechtvaardigheid gegronde rechtspositie verzekerd.

Mede door de meest volstrekte eerbiediging van ieders godsdienstige overtuiging worde dienstereming bij die vloot en dat leger, van personeel uit alle richting, mogelijk gemaakt.

Tot verheffing van het zedelijk en geestelijk peil van het personeel worde meer doeltreffend maatregelen getroffen; het misbruiken van Gods Naam worde strafbaar gesteld.

Gewetensbezwaren tegen den militairen dienst worden geëerbiedigd en de bezwaarden, onder voorwaarden bij de Wet te regelen, van den militairen dienst vrijgesteld of ontheven.

Onverwijld invoering van de gewijzigde militaire straf- en tucht wetten.

Vereenvoudiging der rechterlijke militaire macht.

Het recht van beroep op de Volksvertegenwoordiging zij onverkort.

Met inachtneming van den aan den meerdere verschuldigden eerbied, bevordert het Bestuur van Leger en Vloot een goeden geest en een vertrouwelijken omgang tusschen hooger en lager personeel.

MILITAIRE PENISOENEN EN ONDERSTEUNING.

Billijke verhooging der Pensioenen van vroeger gepensioneerde militairen der Zee- en Landmacht binnen het Rijk in Europa en in de Koloniën.

Voldoende voortdurende ondersteuning aan tijdens of tengevolge van de mobilisatie ongeschikt of lijdend geworden militairen en aan de Weduwen en Weezen van overleden gemobiliseerden, zoomede algeheele vergoeding aan hen, die hunne verpleging hebben bekostigd.

FINANCIEN.

Algeheele reorganisatie van den Staatsdienst, met beperking vooral van het aantal hogere ambtenaren en bij de stichting en inrichting van gebouwen en diensten.

Ter aanzienlijke besparing van uitvoeringskosten, vereenvoudiging van het belastingstelsel.

Verhooging van den aftrek voor noodzakelijk levensonderhoud, met inachtneming van het aantal te verzorgen kinderen.

Beperking en geleidelijke afschaffing van alle indirecte belasting op levensbehoeften.

Herziening der Grondbelasting met milde bepalingen ten bate van kleinere landbezitters.

Finale herziening der financieele verhouding tusschen Rijk en Gemeenten.

Uitkeering door den Staat aan de rechtgebende kerkgenootschappen van het verschuldigd kapitaal tot opheffing van elk financieel contact tusschen den Staat en de kerken.

KOLONIEN.

Wijziging van art. 123 Regeerings-Reglement, zoodat aan de vrije verkondiging van het Evangelie geenerlei belemmering worde in den weg gelegd.

Volledige regeling der rechtspositie der Inlandsche Christenen.

Bescherming door de Overheid van de Christelijke zending.

Ruime steun aan het particulier initiatief tot verheffing der bevolking.

Bevordering al meer van en rechtsgelijkheid voor het bijzonder en overheids-onderwijs.

Krachtig doorgevoerde bestrijding van opium- en drankgebruik en van de ontucht.

Streng strafbepaling tegen den handel in en de mishandeling van koelies. Verheffing der sociale positie van den inlander.

Voor zoover doenlijk, bevordering van Koloniaal, Gewestelijk en Gemeentelijk zelfbestuur.

Bevordering der productiviteit van den bodem en der industrie met, voor zoover gewenscht, ten nutte van het volksbelang, daartoe ruim beschikbaar te stellen middelen.

Afdoende rijktoezicht op particuliere ondernemingen, met name wat betreft den arbeid en de arbeidsvoorwaarden en invoering van Overheidsbeheer, waar ten deze de algemeene volksbelangen door nalatigheid of onmacht worden geschaad.

BUITENLAND.

Volledig toezicht op en medezeggenschap der Staten-Generaal inzake het buitenlandisch beleid, dat, zoover eenigszins mogelijk, openbaar zij.

Reorganisatie van den consulaire dienst, meer speciaal ter volledige voorlichting van handel en nijverheid en tot meer afdoende kosteloze verleenning van bijstand aan in den vreemde vertoevende Nederlanders, zoomede ter informatie van landgenooten, die in het buitenland en in onze koloniën arbeidsgelegenheid of positie wenschen te vinden.

COMMUNISTISCHE PARTIJ IN NEDERLAND

(vroeger S. D. P.).

Voorzitter: D. J. Wijnkoop, Amsterdam; secretaris-penningmeester: J. C. Ceton, Laing's Nekstraat 33, Amsterdam.

Beginselprogram, vastgesteld door het Congres van 18/19 Mei 1912.

De ontwikkeling der maatschappij heeft geleid tot de kapitalistische productiewijze, waarin de meerderheid der producenten gedwongen is, voor haar noodzakelijk onderhoud hare arbeidskracht te verkoopen aan de klasse der bezitters van de productiemiddelen.

Dit stelsel van meerwaardevoortbrenging beteekent voor de arbeidersklasse een toestand van blijvende afhankelijkheid en onzekerheid van bestaan, van lichamelijke en geestelijke achterlijkheid en ontarding. Het dwingt door middel van een voortgaande arbeidssplitsing en vervanging van handen- door machinalen arbeid de arbeiders tot het verrichten van steeds geestelozer arbeid en drijft door de snelle toeneming van vrouwen- en kinderarbeid tot vernietiging van het gezinsleven; het leidt tot een verzwarung van den arbeid, die het arbeidsvermogen der producenten vroegtijdig breekt en hun levensduur beneden den gemiddeld-maatschappelijken doet dalen; het bestendigt pauperisme en prostitutie, alcoholisme en misdadigheid; het voert in zijn regelloosheid tot werkloosheid naast overarbeid; het jaagt de productiviteit van den arbeid tot een ongekende ontwikkelingshoogte op, maar, onder den prikkel van het winstbejag, als middel slechts om de uitbuiting der arbeidskracht te doen stijgen. Het blijft aldus de bron van elkaar snel opvolgende crisissen, waarin alle vormen van ellende zich verscherpen naast overvloed van producten om haar te lenigen of te voorkomen. Het brengt op deze wijze de nooddrift der arbeidersklasse in een steeds scherper tegenstelling tot den door haar voortgebrachten rijkdom, waarvan zij een steeds groter hoeveelheid ziet verspillen in de tergende weelde der bourgeoisie en in de toenemende schatten die deze, het oorlogsgevaar onderhoudend, door haar militarisme en hare koloniale politiek tot vernieling en verderf misbruikt.

Maar in den gang zijner ontwikkeling — die aldus de massa der ellende vergroot